
Instytut Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej
Wydziału Humanistycznego UMCS

Eligiusz PRZECHODZKI

**Polskie powojenne koncepcje badań komparatystycznych
w rusycystyce historycznoliterackiej**

Les conceptions polonaises d'après-guerre d'études comparées en histoire
littéraire russe

Польские послевоенные концепции компаративных исследований
в историко-литературной русистике

Tradycje badań porównawczych literatury polskiej i rosyjskiej są w naszym kraju dość dawne. Dotyczy to zarówno ich aspektu historycznego jak i tematycznego. Początki zainteresowań rusycystycznych w Polsce sięgają pierwszej ćwierci XIX wieku i wiążą się z nazwiskami takich badaczy jak Jan Potocki, Wawrzyniec Surowiecki, Samuel Bogumił Linde, Ignacy Benedykt Rakowiecki i Andrzej Kucharski¹. Ich poczynania naukowe nie mają jednak jeszcze charakteru dociekań komparatystycznych *sensu stricto*, ale ze względu na swój zakres i kompetencję stanowią początek naukowej rusycystyki historycznoliterackiej.

Wątki dotyczące polsko-rosyjskich i rosyjsko-polskich związków literackich i kulturalnych przewijały się w pracach wielu polskich slawistów w XIX wieku (np. Michała Grabowskiego, Adama Mickiewicza, Włodzimierza Spasowicza), zajęły też poczesne miejsce w studiach badaczy w okresie międzywojennym (Aleksander Brückner, Wacław Lednicki).

Jednakże narodziny komparatystyki jako samodzielnej dyscypliny rusycystyki historycznoliterackiej przypadły dopiero na okres po

¹ O ich działalności naukowej zob. dokładniej m. in. w: R. Łużny: *Od słowianofilstwa do słowianoznawstwa. Dwa wieki historycznoliterackich zainteresowań rusycystycznych w Polsce (1800—1939). Założenia, stan i potrzeby badań*, [w:] *Studia z dziejów rusycystyki historycznoliterackiej w Polsce*, Ossolineum 1976, s. 7—27. (Niniejsze przypisy mają charakter ramowy. Dokładniejsze dane można zaczerpnąć z odpowiednich bibliografii rusycystyki polskiej oraz z bibliografii i przypisów zawartych w omawianych w niniejszym artykule pracach Bazylego Białokozowicza).

RESUME

Le présent article est consacré au problème de l'influence exercée sur les jeunes destinataires par les valeurs intellectuelles contenues dans les oeuvres d'art. L'auteur met en relief l'importance particulière de la théorie polonaise de l'éducation par l'intermédiaire de l'art, accentuant l'indivisibilité de la personnalité et l'intégralité de l'influence de l'art. L'art est considéré comme un instrument pédagogique, ce qui explique les réflexions faites sur sa fonction cognitive et sur le rôle actif du sujet dans la perception de l'expérience esthétique où, à côté de facteurs d'émotivité, interviennent des facteurs intellectuels.

La partie essentielle de l'article contient un programme de recherches réalisé avec la population des jeunes. L'analyse de l'influence de l'art sur l'intensification des processus cognitifs constitue une étude de contacts individuels avec des oeuvres d'art suivant les différents milieux sociaux. Il s'agit là d'une vérification empirique de la thèse sur la fonction et le rôle de l'art dans le développement de l'intérêt intellectuel et dans l'inspiration de la réflexion. Les facteurs extra-empiriques ont, dans l'aspect psychologique et culturel, le caractère complémentaire, indispensable à la problématique faisant l'objet de nos considérations. Les résultats de ces analyses sont présentés dans le contexte d'autres travaux de recherches menés dans ce domaine, et ils sont accompagnés de réflexions de théoriciens de l'art, pédagogues et esthéticiens.

A côté des résultats de l'analyse empirique, l'article formule également des desiderata de démarches pédagogiques visant à l'intégration des disciplines de l'art et des relations de l'art avec la culture humaniste générale. Sans déprécier l'importance du contenu des oeuvres d'art et de nos connaissances sur l'art, l'auteur n'en est pas moins partisan de l'équilibre entre les différentes composantes de la culture esthétique.

РЕЗЮМЕ

Статья посвящена проблеме воздействия на молодых потребителей интеллектуальных ценностей, содержащихся в произведениях искусства. Автор подчеркивает особенное значение польской теории воспитания с помощью искусства, которая выдвигает на первый план неделимость личности и интегральный характер воздействия искусства. Искусство трактуется как педагогический инструмент, с чем связаны рассуждения о познавательной функции и об активной рецепции познавательного субъекта в эстетическом переживании. В последнем кроме элементов эмоциональных учитываются также интеллектуальные.

Основная часть статьи содержит исследовательскую программу, которая была проведена с молодежью. Анализ воздействия искусства на усиление познавательных процессов являет собой очерк индивидуальных контактов с произведениями искусства в условиях среды. Это эмпирическая проверка тезиса о роли искусства в развитии интеллектуальных интересов потребителей. Внеэмпирические мотивы в психологическом и культурном аспекте вносят существенное дополнение к обсуждаемой проблематике. Результаты исследований указаны в контексте других исследовательских опытов в данной области и представлены в связи с рассуждениями теоретиков искусства, педагогов и эстетиков.

Кроме выводов вытекающих из эмпирического анализа в статье содержатся постулаты педагогических действий нацеленных на интеграцию художественных дисциплин и на связь искусства с общей гуманитарной культурой. Учитывая важность знаний о произведениях искусства и об искусстве, автор статьи рекомендует себя поборником установления равновесия между разными факторами эстетической культуры.

ANNALES UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA

Nakład 550 egz. + 25 nadb., ark. wyd. 21,5, ark. druk. 17. Pap. druk. III kl., B1, 80 g. Oddano do składu w maju 1985 r., podpisano do druku w lutym 1989 r., wydrukowano w marcu 1989 r.

Cena zł 650,—

Tłoczono w Drukarni WSP w Rzeszowie, nr zam. 415/85 Z-2

ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN — POLONIA

VOL. II

SECTIO FF

1984

1. S. Kruk: Pierwsza polska komedia historyczna (*Giermkowie króla Jana J. U. Niemcewicza*, 1808).
La première comédie polonaise historique (*Les pages du roi Jean de J. U. Niemcewicz*, 1808).
2. Z. Sudrawski: Twórczość literacka Jean Baptiste Dubois de Jancigny (1753—1808).
L'oeuvre littéraire de Jean Baptiste Dubois de Jancigny (1753—1808).
3. A. Aleksandrowicz: Z problemów epistolografii przedromantycznej.
Les aspects de l'épistolographie préromantique.
4. G. Bystydzieńska: „Oryginalność” i „Geniusz” w krytyce literackiej E. Younga.
L'„Oryginalité et la „Génie” dans la critique littéraire d' E. Young.
5. W. Kowalczyk: Narracja w prozie Mikołaja Karamzina.
La narration dans la prose de Mikołaj Karamzin.
6. B. Czwońóg-Jadczak: *Daszko i Oksenia czyli o przyłączeniu Rusi Czerwonej. Powieść historyczna z dziejów XIV wieku* — niepublikowana powieść historyczna Franciszka Wężyka.
Daszko et Oksenia ou l'annexion de la Russie Rouge. Roman historique du XIVe s. — roman historique non-publié de Franciszek Węzyk.
7. T. Skubalanka: Nad tekstem poematu *W Szwajcarii*. Uwagi o genezie stylistycznej utworu.
Le poème de Juliusz Słowacki *En Suisse*. Réflexions sur la genèse stylistique de l'oeuvre.
8. J. Orłowski: Parafrazy utworów Mickiewicza w rosyjskiej poezji satyrycznej.
Les paraphrases des poèmes de Mickiewicz dans la poésie satirique russe.
9. S. Münch: Raj utracony i odnaleziony. Rzecz o poglądach romantyków niemieckich na muzykę.
Le paradis perdu et retrouvé ou les idées des romantiques allemands sur la musique.
10. A. Simkajło: W sztambuchu jak w salonie.
Dans l'album comme dans le salon.
11. J. Borsukiewicz: Wokół kontrowersji na temat wpływu Mikołaja Nadieżdina na poglądy krytyczne Wissariona Bielińskiego.
Des controverses à propos de l'influence de Mikołaj Karamzin sur les opinions critiques de Wissarion Bielinski.
12. A. Jemeljanuk: Liryka pieśni Wasyla Żukowskiego.
Le lyrisme des chants de Wasyl Żukowski.
13. L. Ludorowski: Operetki Aleksandra Fredry.
Les opérettes d' Alexandre Fredro.
14. M. Woźniekiewicz-Dziadosz: Polityka i metafizyka. Powieść inicjacyjna jako model romantycznej powieści politycznej.
Politique et méthaphysique. Le roman d'initiation en tant que modèle d'un romantique roman politique.
15. M. Kwapiszewski: *Gawędy* Michała Czajkowskiego: narracje i polityka.
Les Causeries de Michał Czajkowski: narration et politique.
16. K. Stępnik: Przepisy na powieść.
Comment écrire un bon roman.
17. M. Grzędzińska: Romantyczny nurt w rzymskich dramatach Felicjana Faleńskiego.
Une tendance romantique dans les drames romains de Felician Faleński.

Biblioteka Uniwersytetu
MARIi CURIE-SKŁODOWSKIEJ
w Lublinie

17868 | 3

CZASOPISMA

1985

Adresse:

UNIWERSYTET MARIi CURIE-SKŁODOWSKIEJ
BIURO WYDAWNICTW

Plac Marii

Curie-Skłodowskiej 5 20-031 LUBLIN

POLOGNE

Cena 650 zł,-